

Den Selvejende Institution
Danske Taler

Carit Etlars Vej 3 st.
1814 Frederiksberg C
+45 2367 2000
jtj@dansketaler.dk

Folketingets Kulturudvalg

Hans Christian Schmidt
Christiansborg
1218 København K

Anmodning om foretræde for Kulturudvalget med henblik på at kunne anvende optagelser af taler som kilde- og analysemateriale i undervisningsmateriale

Danske Taler har i 2020 gjort en stor strategisk indsats for, at samlingens taler bliver et aktiv for undervisere i folkeskolens udskoling og på landets ungdomsuddannelser. Vi har mødt en meget stor interesse fra lærerforeningerne i dansk, retorik, historie og samfundsfag for at bruge såvel historiske som aktuelle danske taler som kilde- og analysemateriale i undervisningen.

I dialogen med særligt dansklærerforeningerne er vi blevet opmærksomme på, at undervisningen i argumenterende tekster og taler p.t. meget ofte sker med udgangspunkt i udenlandske og særligt engelsksprogede taler. I lyset af hvor mangfoldig og interessant den danske talekunsts historie er, er det en målsætning for Danske Taler at kunne facilitere, at undervisningen i taler i den danske folkeskole og på danske ungdomsuddannelser i højere grad kan foregå med afsæt i danske taler.

Danske Talers samling indeholder netop en lang række historisk betydningsfulde og retorisk interessante taler, der er oplagte at bruge i undervisningssammenhæng. Som situationen er nu, kan Danske Taler imidlertid i meget vid udstrækning kun tilbyde underviserne at tilgå talerne i rene tekstformater. Det er langt fra optimalt. Dels engagerer lyd og levende billeder eleverne i langt højere grad, dels er tilgangen til taler i lyd og billedeformater afgørende for at eleverne får en nuanceret forståelse af den enkelte tale og talekunsten som mundtlig genre.

Adgang til gemte optagelser af taler i DR og TV2's arkiver

I DR's arkiver ligger der flere tusinde timers optagelser af taler, blandt andet åbningstaler fra Folketinget, nytårstaler, grundlovstaler, prædikener, taler fra 1. maj, grundlovsdag og sankthans, taler fra demonstrationer, kulturelle begivenheder, nationale fester (genforeninger, jubilæer og lignende) samt taler i forbindelse med tragedier (covid-19, omkomne under Roskilde Festivalen, tsunamien) og mange flere. Ofte er disse taler optaget i fuld længde, men kun en brøkdelen af disse optagelser er blevet anvendt i radio og tv-udsendelser gennem årene. Når journalisterne har brugt en bid i et program, ligger resten i kælderen og er utilgængelige for offentligheden.

Ved at få adgang til lyd- og billedeoptagelser af de komplette taler i tv- og radioarkiverne vil det være muligt for Danske Taler at bringe platformens brugere og særligt undervisere og elever langt tættere på de originale taler, end vi kan i dag. Vi gør opmærksom på, at det alene er de rå optagelser af talerne fra arkivet, vi ønsker tilgang til og mulighed for at publicere på platformen. Vi har således ikke behov for adgang til

Den Selvejende Institution

Danske Taler

redigeret eller særligt produceret indhold, som fx nyhedsprogrammer, Matador, Krøniken eller lignende.

Offentlige taler er fælles ejendom

Danske Taler har indhentet et juridisk responsum fra Kulturministeriet, der fastslår, at offentligt holdte taler ikke er omfattet af ophavsrettigheder. Når den er holdt, kan talen frit gengives helt eller delvist. Dette burde efter vores opfattelse også gælde de taler, som DR og TV2 optager og har optaget, hvad enten de er blevet brugt i en udsendelse eller ej. På trods af at danskerne igennem deres medielicens har betalt for indholdet, er det i praksis således, at de to institutioner kun giver adgang til arkiverne i meget begrænset omfang og altid mod høj betaling – også de optagelser, der ikke er blevet brugt og dermed ikke er kommet offentligheden til gavn.

Et eksempel er fra den uddeling af prisen for Årets Danske Tale, som statsminister Mette Frederiksen i 2019 modtog for sin tale til Godhavnsdrengene. Ved det lukkede prisarrangement viste Danske Taler et klip på under et minut fra talen. Det betalte vi 4.987,50 kr. til TV2 for. Hvis Danske Taler skulle bringe lyd og billeder ved alle de taler, hvor det er muligt, ville omkostningerne under disse vilkår blive uoverstigelige – formentlig vil det koste flere hundrede millioner kroner.

Det er efter vores opfattelse en urimelig praksis. Vi mener, at tilgængeliggørelse af talerne er en naturlig del af DR og TV2's public service-forpligtelse, og at de mange tusinde timers optagelser bør komme samfundet og særligt landets skoleelever til gavn.

Alle vil få glæde af denne åbenhed – ikke blot skolelever landet over, men også andre besøgende hos Danske Taler som historikere, sprogforskere, journalister og engagerede borgere.

Danske Taler vil gerne uddybe denne henvendelse ved et foretræde for udvalget.

Med venlig hilsen

Danske Taler - den levende talesamling

Jesper Troels Jensen

Formand

Frederiksberg, 12. august 2021